

การปฐมพยาบาลและแนวทางปฏิบัติเมื่อสัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า ผู้ที่ถูกสุนัข แมว ค้างคาว สัตว์ป่า สัตว์ แหะ หรือปศุสัตว์กัด ช่วง หรือเลีย ควรปฏิบัติดังนี้

๑.ให้รับฟอกล้างบาดแผลด้วยน้ำสะอาด (เช่น น้ำขวด น้ำ ก็อก หรือน้ำต้มสุก) กันสบู่ หรือล้างแผลด้วยน้ำเกลือล้างแผล

Normal saline

๒.ถ้ามีเลือดออก ควรปล่อยให้เลือดไหลออก อย่าบีบหรือ เด็นบาดแผล เพราะจะทำให้เชื้อรายไปยังส่วนอื่น ๓.รีบไปพบแพทย์/สถานพยาบาลใกล้บ้านโดยเร็วที่สุดทันที ๔.ควรกักขังและเฝ้าดูอาการสัตว์ที่ก่อเหตุเป็นเวลาอย่าง น้อย ๑๐ วัน

๕.หากสัตว์ตายแล้วให้นำมาส่งตรวจหาเชื้อที่ ห้องปฏิบัติการของโรงพยาบาล ซึ่งในการส่งซากตรวจควรส่ง ให้เร็วที่สุดภายใน ๒๕ ชั่วโมง

วิธีรักษาผู้ที่สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า

- ๑.การรักษาบาดแผลตามลักษณะของแผลที่ถูกสัตว์กัด
- ๒.การให้รับประทานยาปฏิชีวนะ (เพื่อป้องกันการติดเชื้อแบคทีเรีย)
- ๓.การฉีดยาป้องกันบาดทะยัก

๔.การฉีดยาป้องกันแก้ผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า แพทย์จะ พิจารณาถึงความเสี่ยงต่อการติดเชื้อพิษสุนัขบ้า (ตามตาราง การพิจารณาความเสี่ยงต่อการติดเชื้อพิษสุนัขบ้าจากลักษณะ การสัมผัสกับสัตว์)

วัคซีนพิษสุนัขบ้า

การให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (Rabies vaccine) มีจุดประสงค์เพื่อให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกัน ต้านทานเข้ามามาทำลายเชื้อโรคเอง ซึ่งหลังการฉีดวัคซีนร่างกาย จะใช้เวลาประมาณ ๑๐-๑๔ วัน จึงจะสร้างภูมิคุ้มกันเข้มมา พอดีที่จะทำลายเชื้อโรคได้

ในปัจจุบันแพทย์จะใช้วัคซีนบริสุทธิ์ที่ผลิตจากเซลล์ เพาะเลี้ยงที่มีคุณภาพสูงและมีความปลอดภัยมากกว่าวัคซีน สมองสัตว์สมัยก่อน (ในประเทศไทยเลิกใช้ไปแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๓)

โรคพิษสุนัขบ้า

โรคพิษสุนัขบ้า ร้ายแรง แต่ป้องกันได้

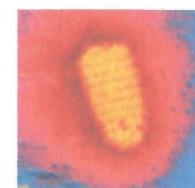
จัดทำโดย

สำนักปลัด/งานสาธารณสุขจังหวัด
องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อ.เกียงเชียงรุ้ง จ.เชียงราย

โรคพิษสุนัขบ้าคืออะไร ?

หลายคนได้ยินชื่อ “โรคพิษสุนัขบ้า” ก็เหลือคิดไปว่า อาจจะมีแค่สุนัขเท่านั้นที่เป็นโรคนี้ได้ แต่ความจริงแล้วโรคนี้ สามารถติดสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมได้ทุกชนิด ทั้งแมว หนู หรือ แมลงกระตุ้ง ค้างคาว ดังนั้นถ้าใครเลี้ยงแมว ก็อย่าวางใจ รับพาไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าโดยด่วน เพราะอย่าลืมว่าโรคนี้ เป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนที่ร้ายแรงมาก ในปัจจุบันหากเข้าพิษสุนัขบ้าติดไปถึงระบบประสาทส่วนกลางจะไม่มีทางรักษา และทำให้เสียชีวิตได้ในที่สุด รวมไปถึงในประเทศไทยเองก็เป็นแหล่งที่พับโรคนี้ได้ง่าย ทั้งจากแมวและสุนัขจรจัดที่เป็นพาหะ

เรื้อรังสูรน้ำ

โรคพิษสุนัขบ้านนี้เกิดจากเชื้อไวรัส ซึ่งผลกระแทบในสุนัขหรือแมวนั้นคล้าย ๆ กัน คือ ไวรัสจะอยู่ที่ระบบประสาทส่วนกลาง (Central nervous system: CNS) โดยโรคนี้ติดต่อทางน้ำลาย โดยส่วนมากในประเทศไทยแม้มักจะติดโรคนี้จากการถูกแมวจัดหรือหมาจัดที่เป็นพาหะกัดหรือชews เนื่องจากไวรัสพิษสุนัขบ้าเข้าไปในร่างกายแมวแล้วมันจะค่อย ๆ เพิ่มจำนวนในเซลล์กล้ามเนื้อก่อน จนนั้นจะค่อย ๆ ไปที่ปมประสาทที่อยู่ใกล้ที่สุด แล้วเคลื่อนไปยังระบบประสาทส่วนกลาง ระยะที่ก่อตัวของโรคพิษสุนัขบ้านนี้อยู่ที่ประมาณ ๑ - ๓ เดือน แต่ถ้าแมวเริ่มแสดงอาการของโรคแล้วไวรัสจะเพิ่มจำนวนในร่างกายอย่างรวดเร็ว

ระยะเริ่มแรก มีอาการประมาณ ๒ – ๓ วัน โดยสุนัขจะมีอารมณ์และอุปนิสัยเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น สุนัขที่ชอบคลุกคลีกับเจ้าของ จะปลีกตัวออกไปหลบซุกตัวเงียบฯ มีอารมณ์หงุดหงิด ตัวที่เคยขาดกลัวคนก็จะกลับมาคลอเคลียเริ่มมีไข้เล็กน้อย ผ่านทางイヤกวางกว่าปกติ การตอบสนองต่อแสงของตาลดลง กินข้าวกินน้ำน้อยลง ลักษณะการเดินหรือกลืนผิดไป

ระยะตื้นเต้น คือ เริ่มมีอาการทางประสาท สุนัขจะกระวนกระวาย ตื้นเต้น หงุดหงิด ไม่อยู่นิ่ง กัดแทะสิ่งของ สิ่งแผลกปลอม กัดทุกสิ่งไม่เลือกหน้า ถ้ากัดขังหรือล่ามไว้ จะกัดกรงหรือโซ่จนเลือดกบปาก โดยไม่เจ็บปวด เสียงเท่า hon จะเปลี่ยนไป ตัวแข็ง

ระยะอัมพาต สุนัขจะมีความห้อยตก ลิ้นมีสีแดงคล้ำ ห้อยออกนอกปาก น้ำลายไหล และไม่สามารถใช้ลิ้นได้เลย สุนัขอาจแสดงอาการยกหรือขยับคล้ายมือหรืออยู่ในลำคอ

ขาอ่อนเปลี่ยนทรงตัวไม่ได้ ล้มลงแล้วลุกไม่ได้ อัมพาตขึ้นทั่วตัวอย่างรวดเร็วและตายในที่สุด

อาการที่พบในคน

สำหรับอาการของคนที่ได้รับเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า ส่วนใหญ่มีอาการของสมองอักเสบ และไข้สันหลัง อักเสบ โดยอาการเริ่มแรกของผู้ป่วยจะมีไข้ต่ำๆ เจ็บคอ เปื้อนอาหาร อ่อนเพลีย ต่อมามีอาการคัน มักเริ่มจากบริเวณแพลงที่ถูกกัด แบบร้อนๆ แล้ว lame ไปส่วนอื่น บางคนคันมากเกินกลายเป็นแพลงอักเสบ มีน้ำเหลืองต่อมากจะกระสับกระส่าย กลัวแสงกลัวลม ไม่ชอบเสียงดัง เพื่อเจ้อ หลอกหลิก กระวนกระวาย หน้าวสั่น ตามากเบิกโพลงบอยๆ บางครั้งเข้าใจผิดคิดว่าเป็นโรคทางจิต มีอาการกลืนลำบากโดยเฉพาะอย่างยิ่งของเหลว จะเกิดอาการปอดเกร็งทำให้ไม่อยากดื่มน้ำมีอาการกลัวน้ำ จึงมีเชื้อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า โรคกลัวน้ำ ไม่อยากกลืนแม้กระทั่งน้ำลาย จึงทำให้น้ำลายไหล บางคนอาจปวดท้องน้อยและชา คนไข้เพศชายบางรายมีน้ำอสุจิไหลออกมากโดยไม่รู้ตัว กล้ามเนื้อกระตุก แน่นหน้าอกหายใจไม่ออกหรืออาเจชกเกร็ง อัมพาต หมดสติและตายในที่สุด

